خیلافەت ئیلانی هەققە

مونازرەیەکی

الخلاصة في مناقشة إعلان الخلافة

موهەممەد ئیبن سالیح موهاجیر

خىلافەت ئېلانى ھەققىدە

مۇنازىرە يەكۈنى

الخلاصة في مناقشة إعلان الخلافة

مۇئەللىفى : مۇھەممەد ئىبىن سالىھ مۇھاجىر

2014-يىل 8-ئاينىڭ 24- كۈنى

تەۋھىد جىھاد مۇنبىرى مۇقەددىمىسى

الحمد لله والصلاة والسلام على رسول الله

وبعد..

مانا بۇ جەزىيرە ئەرەبتىكى [1] قېرىنداشلىرىمىز تەرىپىدىن سۇنۇلغان خىلافەت ئېلانى مۇنازىرىسى ھەققىدە پايدىلىق بىر ئىلمى تەتقىقات ماقالىسىدۇر. بۇ خىلافەتنى ئېلان قىلغۇچىلار زىمىنىنىڭ ھەرقايسى جايلىرىدىكى مۇسۇلمانلارغا ئۆزىنى ئىقرار ئىقرار قىلىشنى ۋە بەيئىتىگە كىرىشنى تاڭدى،ھەتتاكى ،پۈتۈن جىھاد ۋە دەۋەت جامائەتلەرنى باتىلغا چىقاردى ،ۋە بۇ جامائەتلەرنىڭ ئەزالىرىنى جامائەتلىرىنى ۋە بەيئەتلىرىنى تەرىك ئېتىشكە چاقىردى ، ھەم ئۆزلىرى تەرەپكە ھىجرەت قىلمىغان ۋە خەلىفىسىگە بەيئەت قىلمىغانلارنى گۇناھكارغا چىقىرىشتى[2] ...
مانا بۇ ۋە ئۇنىڭدىن باشقا بارلىق مۇشكۇلاتلار ئۇلارنىڭ بۇ ئېلانىدىن كېلىپ چىققان نەتىجىلەردۇر ، ئۇلار بۇ ئىشتا ئۆلىمالار يەكۈنلىگەن خەلىفە سايلاش يوللىرىدىكى سەھىھلىك ۋە شەرئىلىك مەسىلىسىدىن ھالقىپ ، ئۆيىنى سالماي تۇرۇپ ، تام زىننەتلىگەنلەر كەبى ئىش قىلىشتى ۋە مۇسۇلمانلارغا بەدەل سۇپىتىدە ۋاجىباتلارنى تاڭدى ، ھالبۇكى ئۆزلىرى خىلافەت ئېلان قىلىش بىلەن سۇلتانلىقنى تاڭغان ھەر جايدىكى مۇسۇلمانلارنىڭ ھوقۇقىنى ئادا قىلىشقا قادىر بولالمىغان ئىدى .
خۇددى قېرىندىشىمىز پەزىلەتلىك شەيخ ، مۇھەممەد ئىبنى سالىھ ئەلمۇھاجىر حفظه الله مۇشۇ مەنپەئەتلىك قىسقىغىنە ئىلمى رىسالىسىدە بايان قىلغىنىدەك ، ئۇلارنىڭ بۇ ئىشى شەرئەتكە ۋە ئەقىلگە ئۇيغۇن ئەمەستۇر...
الله تائالادىن قېرىندىشىمىزغا ياخشى مۇكاپات بېرىشىنى ، يازمىسىنى مۇسۇلمانلارغا مەنپەئەتلىك قىلىپ بېرىشىنى ، مۇسۇلمانلارغا خىلافەتنى ۋە تەمكىنلىكنى[3] قايتۇرۇپ بېرىشىنى ۋە مۇجاھىدلارنىڭ ئارىسىنى بىرلەشتۈرۈپ قانلىرىنى ناھەق تۆكۈلۈشتىن ساقلاپ بېرىشىنى سورايمىز .
وصلى الله وسلم على نبينا محمد وعلى آله وصحبه أجمعين

تەۋھىد جىھاد مۇنبىرى **ھ 1435- يىل زۇلقەئدىنىڭ 1- كۈنى**

---

[1]. ئەرەب يېرىم ئارىلى بولۇپ ، جەنۇب تەرىپى يەمەننى ئۆزئىچىگە ئالغان ، شىمال ۋە شەرىق تەرەپلىرى ئىراق ۋە شامنىڭ چېگرىسىغىچە بولغان ئەرەب يۇرتلىرىنى كۆرسىتىدۇ .

[2]. دۆلەت جامائىتىنىڭ رەسمى باياناتچىسى ئەدنانىنىڭ رامىزاننىڭ 1- كۈنىدە سۆزلىگەن «هذا وعد الله » ناملىق باياناتىدىن ...

[3]. ھاكىمىيەتنىڭ مۇستەھكەملىكى

الحمد لله رب العالمين وصلى الله وسلم على نبينا محمد وعلى آله وصحبه أجمعين ..

وبعد :

دولەت ئىسلامدىكى قېرىنداشلارنىڭ خىلافەت ئېلان قىلغانلىقىدىن كېيىن چىققان پاراكەندىچىلىك ، قالايمىقانچىلىق ۋە ھەقتىن قەلبنى قارىغۇ قىلىپ قويىدىغان ۋە سەپلەرنى پارچىلايدىغان گورۇھۋازلىقنى قىلماستىن ، مەسىلىنى ساپ شەرئىي نۇقتىدىن تۇتماسلىقتىن ئىبارەت بىر تالاي ئىشلار ھەممەيلەنگە مەلۇم ، شۇنداقلا بۇ ، ھىسسىيات ، ھاۋايى ھەۋەس ۋە شەخسى كۆز قاراشلارغا ئورۇن بولمىغان شەرئىي مەسىلىدۇر ، ھەرقانداق ئىلمسىز كىشىگە ، ئۆزى بىلمەيدىغان مەسىلىدە گورھۋازلىقتىن ئۆزىنى يىغىشى ۋاجىبتۇر ، چۈنكى بەزىلەر خىلافەت قۇرۇشنىڭ شەرئى يوللىرى ، خەلىپىنىڭ پۇقرا ئۈستىدىكى ھوقۇقى ، پۇقرالارنىڭ خەلىپە ئۈستىدىكى ھوقۇقى ۋە ئۇنىڭدىن باشقا خىلافەتنىڭ مۇقەددىمىسى[4] بولغان ئاددى مەسىلىلەر ھەققىدە سورالسا بىرسىنىمۇ ئۇقمايدۇ ، شۇنداق تۇرۇقلۇق ، ئۆمەر ﷺ ئەنسار مۇھاجىرلارنى ۋە فەتىھدىن ئىلگىرى مۇسۇلمان بولغانلارنى يىغمىغىچە كېسىم قىلمايدىغان دەرىجىدىكى مەسىلىلەردىنمۇ 100 ھەسسە چوڭ مەسىلىلەردە ، ئۇلارنىڭ سۆزلىگەنلىكى ۋە قارار چىقارغانلىقىنى كۆرىسىز . شۇنىڭ ئۈچۈن ھەربىر مۇسۇلمان الله تىن قورقماي قىلغان ھەربىر سۆزىدە ۋە ھەققە يان باسمىغان ھۆكمىدە سورىلىدىغانلىقىن بىلسۇن ،يەنە شۇنى بىلسۇنكى ، ھىسسىياتچانلىق ۋە قىززىققانلىق بولسا ، بۇ ئېلاننى قوللاش ياكى ئۇنىڭغا قارشى تۇرۇشنى جائىزلاشتۇرىدىغان دەلىل ئەمەس ، شۇنىڭ ئۈچۈن ئۇ كىشى الله دىن قورقۇشى ، ھىسسىياتى ۋە ئىلگىرى قالدۇرىدىغان سۆز ۋە ھۆكۈملىرىدىن تەسىرلەنمەستىن ھەقنى دەلىلى بىلەن تونۇشتا تىرىششى ياكى بۇ مەسىلىلارنى ئۆز ئەھلىگە تاپشۇرۇپ ، دىنى ، راستچىللىقى ۋە ئىلمىغا ئىشەنچ قىلىنىدىغان ، ھەمدە كۆز قارشى نوپۇزلۇق بولغان ، ئۇممەتنىڭ سادىق ئۆلىمالىرىغا خاتالىق يۈز بېرىشتىن ئىلگىرى ئەگىششى لازىمدۇر .ھېچقايسىمىزنىڭ بۇ ئىشنى ئويلانماستىن ۋە بۇ ئىش ھەققىدە ئىجتىھاد قىلماستىن ئۆزىنى ئالداپ ، ئۆز ھاۋايى ھەۋىسگە مۇۋاپىق سۆزلەپ بېرىدىغان كىشىنى ئىزدەپ ، مەن پالانىنىڭ كۆز قارشىنى نوپۇزلۇق دەپ قارايمەن دىيىشى جائىز ئەمەس ، ئۇ ، قىيامەت كۈنى نىمە ئۈچۈن سەن ھىسسىياتىڭغا ، ھاۋايى ھەۋىسىڭگە ۋە سەن ياخشى كۆرگەن نەرسىگە ئەگەشمىدىڭ ؟ دەپ ئەمەس بەلكى نىمە ئۈچۈن ھەققە ئەگەشمىدىڭ ؟ دەپ سورىلىدىغانلىقىنى بىلسۇن . ھەر

[4]. مەسىلەن تاھارەت نامازنىڭ شەرتى بولغان بىر مۇقەددىمىدۇر .

بىر مۇسۇلمان ، مۇجاھىدلارغا خاس ، مۇسۇلمانلارغا ئام قىلىپ ھىدايەت تەۋپىق تىلەشكە ۋە مۇنۇ دۇئانى كۆپ قىلىشقا ھېرىس بولسۇن :

«اللَّهُمَّ رَبَّ جِبْرِيلَ وَمِيكَائِيلَ وَإِسْرَافِيلَ، فَاطِرَ السَّمَوَاتِ وَالأَرْضِ، عَالِمَ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ، أَنْتَ تَحْكُمُ بَيْنَ عِبَادِكَ فِيمَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ اهْدِنِي لِمَا اخْتَلَفُوا فِيهِ مِنَ الْحَقِّ بِإِذْنِكَ، إِنَّكَ تَهْدِي مَنْ تَشَاءُ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ.»

« ئى ، جىبرىئىل ، مىكائىل ۋە ئىسرافىلنىڭ رەببى ، ئاسمان زېمىننىڭ ياراتقۇچىسى ،ۋە ئاشكارە يوشۇرۇننى بىلگۈچى الله ھىم ، سەن بەندىلىرىڭ ئارىسىدا ئۇلار ئىختىلاپ قىلىشقان نەرسىدە ھۆكۈم چىقىرىسەن ، سەن مېنى ئۆز ئىزنىڭ بىلەن ئۇلار ئىختىلاپ قىلىشقان ھەقكە يېتەكلىگىن ، سەن ھەقىقەتەن ئۆزۈڭ خالىغان كىشىنى توغرا يولغا باشلايسەن . »

ئىنشا الله بۇ ئېلاننى دەلىلگىلا تەرەپباز بولغان ۋە الله دىن تەۋپىق سورىغان ھالدا مەركەزلىك شەكىلدە باياناتلاشقا تىرىشىمىز .

ئاۋال شۇنداق ئېيتىمىزكى : ئەھلى سۇننە ۋەلجامائەدە ئىمامەت (ئىمارەت ئاممە ۋە ئىمارەت ئۇزما[5]) ئۈچىنچىسى بولمىغان ، ئىككى خىل شەرئىي يول بىلەنلا چېكىلىدۇ (بېكىتىلىدۇ)، ئۇلار ئىختىيار[6] ۋە ئىستىخلاف[7] ، ئۈچىنچىسى ناشەرئىي (شەرئىەتكە خىلاپ) يولدۇر، ئۇ بولسىمۇ ، قەھىر (زورلۇق بىلەن بويسۇندۇرۇش) ۋە غەلەبە (ئۇرۇشتا ئۇتۇپ چىقىش) يولى ، بۇ ئېلان ئارقىلىق خىلافەتنىڭ چېكىلىشىنىڭ سەھىھ ياكى ئەمەسلىكىنى بىلىشىمىز ئۈچۈن يۇقارقى يوللارنىڭ قايسىسى بىلەن چېكىلگەنلىكىنى سوراپ كۆرىشىمىز لازىم ؟!

بۇ سۇئالنى مۇنازىرە قىلىشتىن بۇرۇن ، خىلافەتنىڭ چېكىلىشىنى تولۇقلايدىغان ئەھلۇلھەللى ۋەلئەقدىنىڭ مىقتارى جەھەتتىن ، خىلافەتنىڭ قانداق چېكىلدىغانلىقى ھەققىدە بىر بۆلۈك سۆزلەرنى نەقىل قىلىپ، ئاندىن ئۇنىڭ كۈچلۈكرەكىنى زىكىر قىلىمىز ، ئىنشا الله ، ئۇ كۈچلۈك سۆز بولسىمۇ ئەھلى سۇننە ۋەلجامائەنىڭ كۆپچىلىكىنىڭ ئاشۇ مەسىلىدىكى سۆزىدۇر ، ئاندىن بۇ ئېلاننى شۇ سۆزگە تەدبىقلايمىز ، ئىنشا الله ، الله دىن ياردەم سورىغان ھالدا شۇنداق دەيمىزكى : كىشىلەر بۇ مەسىلىدە ئۈچ مەزھەبتۇر :

---

[5]. ئىمارەت ئاممە دىگىنىمىز دۆلەت ئىمارتى، مەسىلەن :تالىبان ئىمارتى . ئىمارەت ئۇزما پۈتۈن ئۇممەتنىڭ ئىمارتى ، مەسىلەن :ئىلگىرىكى خەلىپىلەرگە ئوخشاش.

[6].كۆپچىلىك ئەھلۇلھەللى ۋەلئەقدىنىڭ خەلىپىنى ئۆز ئىختىيارى بىلەن تاللىشى

[7]. ۋاپات بولۇشتىن بۇرۇن ئۆز ئورنىغا خەلىپە سايلاپ قويۇش يولى

بىرىنچى مەزھەب :ئىختىيارلانغان خەلىپىگە تولۇق ئىجما (بىرلىك)غا كېلىشنى شەرت قىلغان ۋە بۇ بىرلىكنىڭ سانلىرىغا چەك بىكىتمىگەنلەر...

بۇلار ئىككى قىسىمدۇر:

ئەھلۇلھەللى ۋەلئەقدى ئىختىيار قىلغان خەلىپىگە ئۇممەتنىڭ تولۇق ئىجماغا كېلىشنى شەرت قىلغانلار ، ئەبۇلھەسەن ئەشئەرىنىڭ دىيىشىچە ، بۇ ، مۇئتەزىللەردىن ئەسامنىڭ مەزھىپىدۇر .

ئەھلۇلھەللى ۋەلئەقدىنىڭ ئىجماغا كېلىشنى شەرت قىلغانلار ، بۇ ، ئەبۇ يەئلانىڭ مەزھىپى (المعتمد في أصول الدين)

بۇ مەزھەبنىڭ ئىككىلا قىسمىنى چوڭقۇر ئويلانغىنىمىزدا ، مۇنداق رەت قىلىنغانلىقىنى كۆرىمىز :

بىرىنچى : ئۇممەتنىڭ تولۇق بىرلىككە كېلىشنى شەرت قىلىش . بۇ مەزھەب نەزەردىن ساقىتتۇر ، چۈنكى ،ئۇ شەرئەن ۋە ئەقلەن رەت قىلىنغۇچىدۇر ،چۈنكى شەرئەن بۇ سۆزگە ھىچ دەلىل يوق ،شۇنداقلا ، ساھابىلار ھاياتىدا بۇ سۆزنىڭ ئىتىبارسىزلىقى مەشھۇردۇر ، يەنە ئىبنى ھەزىم رحمه الله مۇنداق دىگەن : «كۈچ يەتمىگەن ئىشقا تەكلىپ يوق، بۇ (خەلىپە سايلاشقا ئۇممەتنىڭ ھەممىسىنىڭ بىرلىككە كېلىشنى شەرت قىلىش) نىمە دىگەن ئېغىر ! ھالبۇكى الله تائالا ھىچ بىر كىشىنى كۈچى يەتمىگەنگە تەكلىپ قىلمايدۇ . الله تائالا مۇنداق دەيدۇ :« وَمَا جَعَلَ عَلَيْكُمْ فِي الدِّينِ مِنْ حَرَجٍ » ئۇ سىلەرگە دىندا مۇشەققەتنى قىلمىدى ، ئەقلەن ئېيتقىنىمىزدا ، ئاۋام تەبىقىسىدىكىلەر خىلافەت ئىشىدا ئۆزىگە دەۋەت ، تەشۋىقات بىلەن تەسىر ئۆتكۈزىدىغان بىر گورۇھقا تەقلىد قىلىشى چوقۇمدۇر ، شۇنىڭ بىلەن ئاۋام ئۆزى ، ئادىل ئىمامنى تاللاشتا ، ئېغىر بىسىقلىق بىلەن ئالدىرماي ھۆكۈم قىلالمايدۇ ،شۇنداق قىلىپ ، شەرئەتتە شەرتلىرى تولۇق تېپىلغان ئىمام ئىختىيارلاشدىن ئىبارەت مۇھىم ۋەزىپە بۇزىلىدۇ . ئەھلۇلھەللى ۋەلئەقدى دىگىنىمىز :ئۇممەتنىڭ ئىجتىھاد ئەھلىللىرىدىن تاللانغان بىر گورۇھ ۋە ئاڭ سەۋىيلىك ئاۋانگارتلاردىن ئىبارەت ، ئۇلار ئىمام (خەلىفە ياكى سۇلتان) ئىختىيارلاشقا ئەڭ لايىق كىشىلەردۇر ، چۈنكى ، ئۇلار ئىمامنى توغرا ئىختىيارلاشتا قاتتىق تىرىشمىسا ، كەلگۈسىدە ئىمامنىڭ گۇناھنى ئۇستىلىرىگە ئالىدۇ ، ۋە ئۇنىڭ گۇناھ زۇلۇملىرىدا شىرىكلىرىگە ئايلىنىپ قالىدۇ .

ئىككىنچى:ئەھلۇلھەللى ۋەلئەقدى ئىجماغا كېلىشنى شەرت قىلىش مەزھىپى ساھابىلار زامانىسىدىكى ئەبۇ بەكرى سىددىق ﵁ نىڭ بەيئىتىگە ئوخشاش دەلىل بىلەن رەت قىلىنىدۇ ، چۈنكى بۇ بەيئەتكە ئەھلۇلھەللى ۋەلئەقدىنىڭ ھەممىسى ئىجماغا كەلمىگەن ، مەسىلەن : سەئىد ئىبنى ئۇبادە ﵁بەيئەت قىلمىغان تۇرۇقلۇق بەيئەت چىگىلىۋەرگەن ، مانا بۇ ئىجامانىڭ شەرت ئەمەسلىكىگە دەلىلدۇر ، شۇنداقلا ، بۇ شەرت بەك مۇشەققەتتۇر .

ئىككىنجى مەزھەب :ئەھلۇلھەللى ۋەلئەقدىگە مۇئەييەن سان بىكىتكەنلەر ، خۇددى ئىبنى تەيمىيە رەھمەھۇللاھ ئىپتىقاندەك بۇ مەزھەبنىڭ قوللىغۇچىللىرى كۆپى كالامىزنىمچىلاردۇر[8] .

ئۇلار بۇنىڭدا ، كۆپلىگەن كۆز قاراشقا بۆلۈنگەن :بەزىسى بەيئەت چىگىلىدىغان ئەڭ تۆۋەن چەك 40 ، چۈنكى ئىمامەت ئەھدىسى جۈمە ئەھدىسىدىن تۆۋەن تۇرىدۇ .جۈمە ئەھدىسىنىڭ ئەڭ تۆۋەن چىكى 40 كىشىدۇر دېيىشىدۇ[9] ، بەزىلەر ئەڭ تۆۋەن چەك بەش بولۇپ ، تۆت كىشىنىڭ رازىلىقى بىلەن بىرسى بەيئەت قىلسا بولىدۇ دېيىشىدۇ ، ئۇلار بۇنىڭغا ئەبۇبەكرى ﵁نىڭ بەيئىتى بەش كىشى بىلەن چىگىلگەن ۋە ئۆمەر﵁ بەيئەتنى ئالتە كىشىنىڭ شۇراسىغا قويغان دىگەننى ھۆججەت قىلىشىدۇ ، بۇ سۆزگە مەنسۇپ بولغانلار موئتەزىللەرنىڭ شەيخلىرىدىن جۇبائىي ۋە قازى ئابدۇجاباباردۇر .

يەنە بەزىلەر گۇۋاھچىلىقنىڭ ئەڭ يۇقىرى نىسابى تۆت كىشى دىگەنگە قىياس قىلىپ بەيئەتنىڭ تۆت كىشى بىلەن چىگىلىدىغانلىقىغا مايىلدۇر .

يەنە بىر پىرقە ، ئۈچ كىشى مۇخالىپەتچىلىك قىلىش دۇرۇس بولمىغان جامائەتتۇر . شۇنىڭ ئۈچۈن سان ئۈچ بىلەن چەكلىنىشى كېرەك دېيىشتى .

يەنە باشقىلار ،(ئەرەپ تىلىدا) ئىككى بولسا ، كۆپلىكنىڭ ئەڭ تۆۋەن چىكىدۇر ،ۋە ئۇ ئىككىسى (ئەر-ئايالنى كېلىشتۇرۇش ۋە شۇنىڭغا ئوخشىغان ھۆكۈم ئىشلىرىدا) ھۆكۈم قىلغۇچى ۋە شاھىد بولالايدۇ، مەسىلەن : نىكاھ ئەھدىسى ئىككى گۇۋاھچى ۋە بىر ۋەلى بىلەن سەھىھ بولىدۇ دىگەنلەرگە ئاساسلىنىپ ، ئىككى كىشىنىڭ ئۈچىنجىسىگە رازى بولۇشى بىلەن بەيئەت چىگىلىدۇ دېيىشتى . ماۋەردى بۇ سۆزنى كۇفە ئۆلىمالىرىغا مەنسۇپ قىلسا ، خەتىپ باغدادى بۇ سۆزنى زەيدى شىئەلىرىدىن سۇلايمان ئىبنى جەرىر ۋە مۇئتەزىللەردىن بىر تائىپىگە مەنسۇپ قىلىدۇ .

يەنە بىر تائىپە بەيئەت بىر كىشى بىلەمۇ چىگىلىدۇ ، چۈنكى ئاباباس ﵁، ئەلى ﵁ غا : (قولۇڭنى چىقار، ساڭا بەيئەت قىلاي ،شۇنىڭ بىلەن كىشىلەر ، رەسۇلۇللاھ ﷺ نىڭ تاغىسى ، قېرىندىشىنىڭ ئوغلىغا بەيئەت قىلىپتۇ دىسۇن-دە ، ساڭا ھېچ كىم ئىختىلاپ قىلمىسۇن) دىگەن . يەنە ئۆمەر﵁ ئەبۇبەكرى ﵁ غا بەيئەت قىلغاندا ساھابىلار ئۇنىڭغا ئەگىشىپ بەيئەت قىلغان ، چۈنكى ئۇ دىگەن ھۆكۈم ، بىركىشىنىڭ ھۆكمى ئىجرادۇر دېيىشتى ، بۇ ئەشئەرى ۋە زەيدى شىئەلىرىنىڭ مەزھىپىدۇر .

[8]. بۇ ئاتالغۇ كۆپىنچە ماتىردى ئەشئەرىي مەزھىپىدىكىلەرگە قارىتىلىدۇ ، ئۇلار ئەقلىنى نەقلىدىن ئۈستۈن دەپ قاراشتا مۇئتەزىللەرگە ئوخشاش بولۇپ ، لېكىن ئەھلى سۈننەتكە يېقىنراقتۇر .يەنى كۆپ قاراشلىرى مۇئتەزىللدىن پەرىقلىنىدۇ .

[9]. شافى مەزھىپىدە جۈمەنىڭ سەھىھ بولىشى ئۈچۈن جامائەتنىڭ سانى 40 كىشىدىن ئاز بولماسلىقى كېرەك دېيىلىدۇ .

شافىلارنىڭ كۆپچىلىكى ، بەيئەت ئۆلىما ، رەئىس ۋە گۇۋاھلىق سۈپىتىگە ئىگە بولغان نوپۇزلۇق كىشىلەردىن ئىبارەت بەيئەت ۋاقتىدا ھازىر بولۇشقا قادىر كىشىلەر بىلەنلا چىگىلىدۇ ، ھەتتاكى ، بەيئەتنى چىگىش ۋە يېشىش بىر كىشىگە ئالاقىدار بولغان تەغدىردىمۇ كۇپايە قىلىدۇ دېيىشتى . يۇقارقى سۆز ۋە كۆز قاراشلارنى ئويلانغىنىمىزدا ، ئۇنىڭ رەت قىلىنغانلىقىنى كۆرىمىز ، بۇنىڭ سەۋەب ۋە دەلىللىرى تۆۋەندىكىچە :

ئەھلۇلھەللى ۋەلئەقدىنىڭ سانىنى جۇمە ياكى گۇۋاھچى ياكى ئۇندىن باشقا ئىشلارغا شەرت قىلىنغان سانلارغا قىياس قىلىش قانائەتلەندۇرەلمەس بىر ئىشتۇر ، چۇنكى بۇ پەرىقلىق قىياستۇر[10] ، ئاز ساندىكى كىشىلەرنىڭ پۈتۈن ئۇممەتكە ئىنتايىن مۇھىم بولغان ئىشتا ئۆز ئالدىغا يالغۇز كېسىم چىقىرىشى جايىز ئەمەس ، لېكىن ئەھلۇلھەللى ۋەلئەقدى ئەزالىرىنىڭ سانى ئاز بولغاندا ھالەت بۇنىڭدىن مۇستەسنا (بۇ مۇمكىنچىلىكى ئاز بولغان ھالەتتۇر) ، خىلافەت ئىككى كىشىنىڭ بەيئىتى بىلەن چىگىلىدۇ دىگۈچىلەرنىڭ سۆزى ، تۆت كىشى بىلەن چىگىلىدۇ دىگۈچىلەرگە قارىغاندا ھەقتىن يىراقراقتۇر ، تۆت كىشى بىلەن چىگىلىدۇ دىگۈچىلار ، جامائەت بىلەن چىگىلىدۇ دىگۈچىلەرگە قارىغاندا ھەقتىن يىراقراقتۇر ...

ئەمما ئەبۇ بەكرى رضي الله عنه ۋە ئۆمەر رضي الله عنه نىڭ بەيئىتىنى ھۆججەت قىلىش توغرا ئەمەس ، چۇنكى ئەبۇبەكرى رضي الله عنه نىڭ بەيئىتى بۇ مەزھەپتىكىلەر تىلغا ئالغان بەش كىشى بىلەن چىگىلمەستىن ، پەقەت مۇھاجىر ۋە ئەنسارلارنىڭ چوڭلىرىنىڭ بەيئىتى بىلەن چىگىلگەن ، بۇنىڭغا سەقىفە[11] (سايىۋەن) ھەدىسى بۇنىڭغا دەلىل . ئىبنى تەيمىيە ، راپىزىلارنىڭ « رەسۇلۇللاھدىن كېيىن تۆت كىشىنىڭ رازىلىقى بىلەن ئۆمەر بەيئەت قىلىش سەۋەبىدىن ئەبۇ بەكرى ئىمام (خەلىفە) بولدى » دىگەن سۆزىگە رەدىيە بېرىپ مۇنداق دىگەن : « بۇ ئەھلى سۈننەت ئىماملىرى (فىقھى ، ھەدىس ئىماملىرى) نىڭ سۆزى ئەمەس ، يەنە ، كالامىزىمچىلارنىڭ بەزىسى خىلافەت تۆت كىشىنىڭ بەيئىتى بىلەن چىگىلىدۇ دېيىشسە ، بەزىسى ئىككى كىشى بىلەن ، يەنە بەزىسى بىر كىشى بىلەن چىگىلىدۇ دېيىشىدۇ ، بۇلارنىڭ ھەممىسى سۈننەت ئىماملىرىنىڭ سۆزى ئەمەس ، بەلكى سۈننەت ئىماملىرىنىڭ نەزىرىدە ، ئىمامەت (خىلافەت) شەۋكەت ئەھلى[12] (قۇدرەت

. [10] قىياس دىگىنىمىز ، ئىلگىركى مەسىلە ئارقىلىق كېيىنكى مەسىلىنى ئۆلچەش ، قىياس ئىككى تۈرلۈك بولۇپ ، بىرى ساق قىياس ، يەنەبىرى بۇزۇق قىياس (پەرىقلىق قىياس) ، ساق قىياس بولۇش ئۈچۈن چوقۇم شەرىئەتتىكى بىرەر ھۆكۈمگە تەسىر ئۆتكۈزگۈچى سەۋەب ياكى سۈپەت ، يېڭى يۈز بەرگەن مەسىلىدە مەۋجۇد بولۇش كېرەك . مەسىلەن :رەسۇلۇللاھنىڭ زامانىسىدا يۈزبەرگەن خورمىدىن ياسالغان ھاراق مەسىلىسىگە ، ھازىر يۈز بەرگەن پىۋا ۋە نەشە مەسىلىسىنى قىياس (سىلىشتۇرۇش ، ئوخشىتىش)قىلغانغا ئوخشاش . بۇ مەسىلىدە ھۆمگە تەسىر يەتكۈزگۈچى سۈپەت ياكى سەۋەب مەس قىلىشتۇر . ئاچچىقسۇنى ھاراققا قىياس قىلىش بۇزۇق قىياستۇر ، گەرچە ئاچچىقسۇنىڭ باشقا سۈپەتلىرى ھاراققا ئوخشىسىمۇ ، لېكىن ھۆكۈمگە تەسىرقىلغۇچى سۈپەت مەس قىلىش ، ئۇنىڭدا تېپىلمايدۇ ، ياكى پەرىقلىق قىياس دېيىشكىمۇ بولىدۇ .

. [11] رەسۇلۇللاھ ۋاپات بولغان كۈنى سەئىد ئىبنى ئۇبادە رضي الله عنه نىڭ باشچىلىقىدا ئەنسارلارنىڭ بەنى سەئىدەنىڭ سايىۋىنىدە خەلىپە مەسلىھەتى ئۈچۈن توپلاشقانلىقى ھەققىدىكى ھەدىسنى كۆرسىتىدۇ .

. [12] ھەربى ئۆزگىرىش قىلالايدىغان ، باشقىلارنىڭ قارشىلىق قىلىشقا كۈچى يەتمەيدىغان ، ئەھلۇلھەللى ۋەلئەقدىنىڭ كۆپ سانلىقىنى كۆرسىتىدۇ.

ئەهلى)نىڭ مۇۋاپىقلىششى بىلەنلا سابىت بولىدۇ ، دېمەك ، شەۋكەت ئەهلىنىڭ شۇ ئىمامغا ئىتائەت قىلىشى بىلەنلا ئىمامەت (خىلافەت)نىڭ مەقسىتى[13] (مەنىسى) هاسىل بولىدۇ »... ئۇ يەنە : « ئەگەر ئۆمەر ۋە ئۇنىڭ بىلەن بولغان بىر تائىپە ئەبۇ بەكرگە بەيئەت قىلدى ۋە قالغان ساهابىلەر ئۇنىڭدىن باش تارتتى دەپ پەرەز قىلىنسا ، مۇشۇ سەۋەبلىك ئۇ خەلىفە بولالمايتى ، ئۇ پەقەت قۇدرەت ۋە شەۋكەت ئەهلى بولغان جۇمهۇر (كۆپچىلىك) ساهابىلەرنىڭ بەيئەت قىلىشى بىلەنلا ئىمام بولالىدى . » دېدى[14] .

شۇنىڭدەك ، ئۆمەر خىلافەتنى ئۆزى تاللىغان ئالتە كىشىگە خاس قىلدى ، دېگەن سۆزگە جاۋابەن دەيمىزكى ، بىرىنچىدىن : ئۆمەرنىڭ بۇ كىشىلەرنى تاللىشى ، ئەهلۇلهەللى ۋەلئەقدى بولغان ساهابىلەرنىڭ ئۆزلىرى ئۆمەردىن ئىختىيارى تەلەپ قىلىش بىلەن بولغان ، دېمەك ئۆمەر ساهابىلەر تەرىپىدىن هوقۇق بېرىلگەن ، شۇڭا ئۆمەرنىڭ تاللىشى ئۇلارنىڭ تەلىپىدىن كېلىپ چىققان . ئىككىنچىدىن : بۇنداق قىلغانلىق ، خەلىپە ئىختىيار قىلىشتا كۆز قارىشى ئېتىبارغا ئېلىنىدىغان ۋە خەلىپىنى ئىختىيارلايدىغان ئەهلۇلهەللى ۋەلئەقدىنىڭ سانىغا چەك بېكىتكەنلىك ئەمەس ، بەلكى ، پەقەت بۇ ئىختىيارلىق ئالتە كىشىدىن ئىختىيارلانغان خەلىفىگە قارىتىلغاندۇر ، چۈنكى بۇ ئالتەيلەننىڭ هەممىسى خەلىفىلىك نامزاتىدۇر ۋە ئۇلارنىڭ بىرسى تاللىنىدۇ ، ئىبنى تەيمىيە: «ئوسمان، ئۇلار (ئالتەيلەن) نىڭ بەزىسىنىڭ ئىختىيارى بىلەنلا ئىمام بولماستىن ، بەلكى كىشىلەرنىڭ ئۇنىڭغا بەيئەت قىلىشى بىلەن ئىمام بولالىدى ، ۋە بىرمۇ كىشى بەيئەتتىن قالماستىن ، پۈتۈن مۇسۇلمانلارنىڭ ئۇنىڭغا بەيئەت قىلدى . » دېگەن[15] ، بۇنى ئىمام ئەهمەد هەم زىكرى قىلىپ ،ئوسماننىڭ بەيئىتى ئىجما بىلەن چىگىلدى دېگەن[16] .

يەنە بىر دەلىل شۇكى ، ئابدۇراهمان ئىبنى ئەۋف ﵁ كۆپ ئۇخلايدىغان كىشى تۇرۇپ ، ئەنسار ۋە مۇهاجىرلارنىڭ چوڭلىرى بىلەن مەسلىهەتلىشىش ئۈچۈن ئۈچ كۈن كۆز يۇممىدى ، ئۇ كىشىلەرگە ئوسمان ﵁ ، ئەلى ﵁ توغرىسىدا خالايىقلارغا مەسلىهەت سالدى ۋە مۇسۇلمانلارنىڭ كۆز قارىشنى بىرلىككە كەلتۈرۈش ئۈچۈن ، خالايىقلارنىڭ جىمى رەئىسلىرى ۋە ئەۋزەللىرىنى توپ ۋە پارچە ، ئىككى –ئىككىدىن ۋە يەككە ۋە جەمئىي هالەتتە پىكرىنى ئېلىش ئارقىلىق مۇسۇلمانلارنىڭ كۆز قارشىنى بىر يەرگە توپلىدى شۇنىڭ بىلەن ئوسمان ﵁غا باراۋەر هېچ كىشىنى تاپالمىدى[17] .

---

13. «خىلافەتنىڭ مەقسىتى » دېگەن بۇ سۆز خىلافەت فىقهىسىدىكى مەشهۇر ئاتالغۇ بولۇپ ، شەۋكەت ئەهلى تەرەپتىن ئىمام بېكىتىلگەندىن كېيىن ئۇنىڭ پۇقرالارنى مۇداپىيە قىلىشى ، پۇقرالارنىڭ ئۇنى ئۆرۈۋېتىشكە پېتىنالماسلىقى ، يىغىپ ئېيتقاندا ، مۇسۇلمانلارنىڭ كەلىمىسىنى بىرلىككە كەلتۈرۈش دېگەننى كۆرسىتىدۇ .

14. ئىبنى تەيمىيەنىڭ منهاج سۈننە (1- توم ، 141- بەت) دېگەن كىتابىغا قاراڭ .

15. ئىبنى تەيمىيەنىڭ منهاج سۈننە (1- توم ، 142- بەت) دېگەن كىتابىغا قاراڭ .

16. ئىبنى تەيمىيەنىڭ منهاج سۈننە دېگەن كىتابىغا قاراڭ

17. ئىبنى تەيمىيەنىڭ منهاج سۈننە (1- توم ، 142،135- بەت) دېگەن كىتابىغا قاراڭ

ئەمما ئۆمەرﷺنىڭ ئەبۇبەكر ﷺ غا بىرىنجى بولۇپ بەيئەت قىلىشى بىلەن ، ساھابىلەرنىڭ ئۇنىڭغا ئەگەشكەنلىكىنى ، «خىلافەت بىر كىشىنىڭ بەيئىتى بىلەن سەھىھ بولىدۇ » دىگەنگە دەلىل قىلىش توغرا ئەمەس ، چۈنكى ساھابىلەرنىڭ ئۆمەر غا ئەگىشىپ بەيئەت قىلىشىنىڭ سەۋەبى ، ئۇلارنىڭ ئۆمەرنىڭ ئىشىغا رازى بولىشىدۇر ، ھەرگىزمۇ ئۆمەرنىڭ ئەبۇ بەكرىگە بەيئىتى ، ئۆمەرگە ئەگىشىشنى ساھابىلارغا ۋاجىپ قىلغانلىق ئەمەس[18] ، چۈنكى ئۆمەردىن باشقا ساھابىلەر بەيئەت قىلمىدى دەپ پەرەز قىلىپ باقايلى ، بۇ چاغدا ئەبۇ بەكرىنىڭ ئىمامىتى ھەرگىزمۇ سابىت بولماس ئىدى ،بۇنىڭ دەلىلى بولسا، ئۆمەرنىڭ ئۆزىنىڭ قىلغان تۆۋەندىكى سۆزى : «كىمكى ، (ئومومي)مۇسۇلمانلارنىڭ شۇراسىسىز (مەسلىھەتسىز) يەنە بىر كىشىگە بەيئەت قىلىدىكەن ، ئۇنداقتا بەيئەت قىلىنغۇچى ۋە قىلغۇچى قەتلى قىلىنىش خەۋپى بولغانلىقى ئۈچۈن ئەگەشىلمەيدۇ .(بۇخارى) ». ئەمما ئۆمەرنىڭ بىرىنجى بولۇپ بەيئەت قىلىشىغا كەلسەك ، خۇددى ئىبنى تەيمىيە ئېيتقىنىدەك ، ھەرقانداق بەيئەت ، بىرىنجى بولۇپ بەيئەت قىلغۇچىدىن قۇتۇلالمايدۇ.[19]

بىر كىشىنىڭ بەيئىتىنىڭ سەھىھ ئىكەنلىكىگە ، رەسۇلۇللاھ ۋاپات بولغاندىن كىيىن ، ئابباسنىڭ ئەلىگە :«قولۇڭنى چىقار ، مەن ساڭا بەيئەت قىلاي ، كىشىلەر ، رەسۇلۇللاھنىڭ تاغىسى قېرىندىشىنىڭ ئوغلىغا بەيئەت قىلىپتۇ دەپ قالسۇن ... »دىگەن سۆزىنى دەلىل قىلىش توغرا ئەمەس ،بۇنىڭ دەلىلى تۆۋەندىكىچە :

بۇ سۆزنىڭ ئابباسقا مەنسۇپ ئىكەنلىكىنى ئىسپاتلاشقا ئېھتىياجىمىز بار ،بۇ ئېھتىياجنى قاندۇرۇش قىيىن ،چۈنكى بۇ سۆزنى دىگۈچى نە ئىسناد ، نە كىلىش مەنبەسىنى تىلغا ئالمىغان ، مەن بۇ سۆزنىڭ (كىتابلاردىن) ھىچ بىر سەنەدىنى تاپالمىدىم .

بۇ نى سەھىھ دىگەن تەغدىردىمۇ ، ئابباس بۇ(بەيئەت)نى يۈتتۈرمىدى ۋە قىلمىدى .

ئۇنى قىلدى دىگەن تەغدىردىمۇ ، بۇ ئۆزىدىن باشقىلارنى بەيئەتكە قىزىقتۇرغانلىق ۋە تەرغىب قىلغانلىق ، چۈنكى ئابباسنىڭ ، كىشىلەر رەسۇلۇللاھنىڭ تاغىسى ، قېرىندىشىنىڭ ئوغلىغا بەيئەت قىلىپتۇ دەپ باشقىلارنىڭ ئۆزىگە ئەگىشىش ئۈچۈن بىرىنجى بولۇپ بەيئەت قىلغانلىقى ، بۇ گېپىمىزگە ئىسپاتتۇر .

شافىلارنىڭ كۆپچىلىكىنىڭ ، بىر كىشىنىڭ بەيئىتى بىلەن ئىمامەت ئەھدىسى چىگىلىدۇ ، دىگەن مەزھىپىگە كەلسەك ، بۇ ، ئەھلۇلھەللى ۋەلئەقدىنىڭ بىرلا كىشى بىلەن چەكلەنگەن ھالىتىدۇر ، خۇددى دوكتۇر مۇھەممەد رىئفەت ئوسمان ئېيتقاندەك :« ئەھلۇلھەللى ۋەلئەقدىنىڭ بىر كىشى

---

[18]. يەنى شەرىئەتتە، بىر كىشى خەلىپىگە بەيئەت قىلغان ئىكەن باشقا كىشىلەرنىڭ ئۇنىڭغا ئەگىشىشى ۋاجىب دەيدىغان قائىدە يوق ، دىمەكچى .

[19]. ئەگەر ئۆمەر بىرىنجى بولۇپ بەيئەت قىلمىغاندىمۇ ، يەنە بىرى بىرىنجى بولۇپ بەيئەت قىلىشى چوقۇم ئىدى .

بىلەن چەكلەنگەنلىكى ھېچ بىر ئەسىردە يۈز بەرمىگەن ياكى بولۇشى كەمدىن-كەم تېپىلىدىغان بىر ئىشتۇر. » ، چۈنكى شەرىئەتتە « يۈز بېرىش ئېھتىمالى ئىنتايىن ئاز بولغان مەسىلىلەرگە ھۆكۈم چىقىرىلمايدۇ. » دېگەن قائىدە بار ،

ئەمدى يۇقارقى كۆز قاراشلارنىڭ زەئىپلىكىگە ئومۇمەن دالالەت قىلىدىغان بەزى دەلىللەرنى سۆزلەشتىن بۇرۇن شۇ دەلىللەر ئارىسىدىكى ئۆمەر ئىبنى خەتتابنىڭ مۇنۇ ھەدىسلىرىنى يۇقارقى سۆزلەرنىڭ زەئىپلىكىگە دەلىل سۈپىتىدە سۆزلەپ ئۆتۈپ كېتىمىز ، رەسۇلۇللاھ مۇنداق دېگەن :«كىمكى جەننەتنىڭ ئەڭ ئەۋزىلىنى ئىستىسە ،جامائەتنى (كۆپچىلىك)نى لازىم تۇتسۇن ، چۈنكى شەيتان ، بىركىشى بىلەن بىللە ، ئىككى كىشىدىن ئۇزاقراقتۇر، يەنە ئۆمەر ، كىمكى ، (ئومومىي)مۇسۇلمانلارنىڭ شۇراسىسىز (مەسلىھەتسىز) يەنە بىر كىشىگە بەيئەت قىلىدىكەن ، ئۇنداقتا بەيئەت قىلىنغۇچى ۋە قىلغۇچى قەتلى قىلىنىش خەۋپى بولغانلىقى ئۈچۈن ئەگىشىلمەيدۇ .(بۇخارى) » دېگەن .

ئۈچىنجى مەزھەپ : ئەھلى سۈننە ۋەلجامائەنىڭ مەزھىپى بولۇپ ، ئۇ بولسىمۇ راجىھ (يۇقارقى سۆزلەرنى بېسىپ چۈشكۈچى كۈچلۈك) مەزھەپ (كۆز قاراش) تۇر :

بۇ مەزھەپتىكىلەر ئەھلۇلھەللى ۋەلئەقدىگە چەك بېكىتىشتە ئوتتۇرھالدۇر ، چۈنكى ئۇلار ، بىرىنچى مەزھەپتىكىلەردەك ئىجما (بەيئەتكە ھەممىنىڭ بىرلىككە كىلىشى) نى شەرت قىلمىدى ، شۇنداقلا ئىككىنجى مەزھەپتىكىدەك مۇئەييەن سانىنمۇ شەرت قىلمىدى ، ئۇلار پەقەت ئەھلۇلھەللى ۋەلئەقدىنىڭ جۇمھۇرى (كۆپچىلىكى) ۋە شەۋكەت ئەھلى بولغان ۋە ئۇلارنىڭ ئىمامنى ئىختىيارلاپ بەيئەت قىلىشى بىلەن ئىمامەتنىڭ مەقسىتى ھاسىل بولىدىغان ۋە بۇ يولغا مۇناسىپ ھالدا بەزىلەرنىڭ بەيئەت قىلماسلىقى ، ئىختىيارلاشنىڭ سەھىھلىكىگە داغ تەككۈزەلمەيدىغان دەرىجىدىكى ئەغلەبىلەر(كۆپ سانلىقلار)نىلا شەرت قىلىدۇ ، شۇنداقلا ئاز سانلىقلارنىڭ (كۆپ سانلىقلارسىز) بەيئەت قىلىشى ، خەلىفىگە سۇلتانلىق (كۈچ- قۇدرەت ئىگىسىلىك)نىڭ شەرئىي ئاساسىنى بىرەلمەيدۇ . چۈنكى ئاز سانلىقنىڭ بەيئەتتىن تۇرۇپ قېلىشى ۋىلايەت (ئىمامەت)چىلىكنىڭ مەقسىتىگە تەسىر قىلالمايدۇ ۋە ئاز سانلىقنىڭ مۇۋاپىقلىششى ئۇ مەقسەتنى ئەمەلگە ئاشۇرالمايدۇ ، پەقەت بۇ يەردە ئېتىبارغا ئېلىنىدىغىنى ئەغلەبىلەر (جۇمھۇر، كۆپ سانلىقلار)نىڭ مۇۋاپىقلىششىدۇر . چۈنكى بۇلارنىڭ مۇۋاپىقلىششى ئارقىلىق خەلىپىدە

گەۋدىلىندىغان ئۇمۇمىي سۇلتانلىق (كۈچ –قۇۋۋەت ۋە شەۋكەت ئىگىسىلىك)دىن ئىبارەت مەقسەت ئىشقا ئاشىدۇ .

ئىمام ماۋەردى مۇنداق دەيدۇ :«بىر بۆلۈك كىشىلەر ، بەيئەت پەقەت ، ئۇ ئىماملىق بولغان رازىلىق ئۇمۇمىيۈزلۈك بولۇش ۋە ئۇ ئىمامغا بولغان تەسلىم ئىجمائىي(بىرلىككە كېلىنگەن شەكىلدە) بولۇش بارلىققا كېلىش ئۈچۈن ھەربىر يۇرتتىكى ئەھلۇلھەللى ۋەلئەقدىنىڭ جۇمھۇرىنىڭ بەيئىتى بىلەن چىگىلىدۇ . » . ئىمام ئەبۇيەئىلا «ئەھكام سۇلتانىيە » كىتابىدا بۇ مەزھەبنى قوللاپ مۇنداق دىگەن : «ئىمامەتنىڭ چىگىلىشى ئەھلۇلھەللى ۋەلئەقدىنىڭ ئىختىيارى بىلەن بولىدۇ ، يەنى بەيئەت پەقەت ئەھلۇلھەللى ۋەلئەقدىنىڭ جۇمھۇر(كۆپ سانلىقى)ى بىلەنلا چىگىلىدۇ ، ئىمام ئەھمەد ئىسھاق ئىبنى ئىبراھىمنىڭ رىۋايىتىدە مۇنداق دىگەن «ئەھلۇلھەللى ۋەلئەقدىنىڭ سۆزى بىرلىككە كېلىنگەن ئىمام دىگەن ، ئۇلارنىڭ ھەممىسى مانا بۇ دىگەن ئىمام دىيىشىدىغان كىشىدۇر. » يەنە ئەبۇيەئىلا مۇنداق دىگەن ، ئىمام ئەھمەدنىڭ سۆزىنىڭ زاھىرى(ئاشكارا) مەنىسى شۇكى ، ئىمامەت بەيئىتى ئۇ ئەھلۇلھەللى ۋەلئەقدىنىڭ كۆپچىلىكىنىڭ بەيئىتى بىلەن چىگىلىدۇ .

بۇنى ئىبنى تەيمىيە رحمه الله «منهاج سۇننە» دىگەن كىتابىدا راپىزىلارنىڭ «ئۇ (ئەھلى سۇننەت) لار ئەبۇ بەكرى تۆت كىشىنىڭ رازى بولىشى بىلەن ، ئۆمەرنىڭ بەيئەت قىلىشى ئارقىلىق رەسۇلۇللاھدىن كېيىن ئىمام بولغان » دىگەن سۆزىگە رەددىيە بېرىپ مۇنداق بايان قىلغان :« بۇ ئەھلى سۇننەت ئىماملىرىنىڭ سۆزى ئەمەس ،بەزى كالامىزىمچىلار ئىمامەت تۆت كىشىنىڭ بەيئىتى بىلەن چىگىلىدۇ دىيىشسە ، يەنە بەزىسى ئىككى كىشى بىلەن چىگىلىدۇ دىيىشىدۇ ، يەنە بەزىسى بىر كىشى بىلەن چىگىلىدۇ دىيىشىدۇ ، بۇلار ، ھېچ قايسىسى ئەھلى سۇننەت ئىماملىرىنىڭ سۆزى ئەمەس ،بەلكى ئىمامەت ئۇ(ئەھلى سۇننەت)لارنىڭ نەزىرىدە شەۋكەت(كۈچ –قۇدرەت) ئەھلىنىڭ قوشۇلۇشى بىلەن بارلىققا كېلىدۇ ، ۋە ئۇز ئىتائىتى بىلەن ئىمامەت مەقسىتىنى ھاسىل قىلالايدىغان شەۋكەت ئەھلى قوشۇلماي تۇرۇپ ، ھېچ بىر كىشى ئىمام بولالمايدۇ ،ئەگەر ئۆمەر ۋە ئۇنىڭ بىلەن بولغان بىر تائىپە ئەبۇ بەكرىگە بەيئەت قىلدى ۋە قالغان ساھابىلەر ئۇنىڭدىن باش تارتتى دەپ پەرەز قىلىنسا ، مۇشۇ سەۋەبلىك ئۇ خەلىفە بولالمايتى ، ئۇ پەقەت قۇدرەت ۋە شەۋكەت ئەھلى بولغان جۇمھۇر (كۆپچىلىك) ساھابىلەرنىڭ بەيئەت قىلىشى بىلەنلا ئىمام بولالىدى، شۇڭا سەئىد ئىبنى ئۇبادە ﵁نىڭ بەيئەت قىلماسلىقى ئەبۇ بەكرى ﵁نىڭ ئىماملىقىغا دەخلى قىلالمىدى ، چۈنكى بۇ ، ۋىلايەت (ئىمامەت،خىلافەت) نىڭ مەقسىتىگە داغ چۈشۈرەلمەيدۇ ،چۈنكى بۇ يەردىكى مەقسەت ئىمەمەتنىڭ مەسالىھ(پايدا)لىرىنى ھاسىل قىلالايدىغان قۇدرەت ۋە سۇلتانلىق (ھوقوق)نىڭ ھاسىل بولىشىدۇر ، بۇ (مەقسەت) جۇمھۇرنىڭ ئۇنىڭغا (ئەبۇبەكرى ﵁

نىڭ ئىماملىقىغا) قوشۇلۇشى بىلەن ھاسىل بولىدى ، شۇڭا كىمكى ، قۇدرەت ۋە شەۋكەت ئىگىسى بولمىغان . بىر ياكى ئىككى ۋە ياكى تۆت كىشىنىڭ قوشۇلۇشى بىلەن ئەبۇ بەكرى ﵁ ئىمام بولالىدى دېيىسە خاتالاشتى ، شۇنىڭدەك كىمكى بىر ياكى ئىككى ۋە ياكى ئون كىشىنىڭ بەيئەت قىلماسلىقى ئەبۇ بەكرى﵁نىڭ ئىماملىقى داغ چۈشىرىدۇ دېيىسە، بۇمۇ خاتالاشتى . » ئۇ يەنە ئوسمان﵁نىڭ بەيئىتى ھەققىدە مۇنداق دىگەن :«بارلىق مۇسۇلمانلار بىرىمۇ قالماستىن ئوسمانغا بەيئەت قىلدى ... شەۋكەت ۋە قۇدرەتلىكلەر ئۇنىڭغا بەيئەت قىلغاندىلا ، ئىمام بولالىدى ، ئەگەر ئابدۇراھمان ئىبنى ئەۋف ئۇنىڭغا بەيئەت قىلىپ ، ئەلى ۋە ئۇنىڭدىن باشقا شەۋكەت (كۈچ-قۇۋۋەت، قۇدرەت) ئەھلى بولغان ساھابىلەر بەيئەت قىلمىغان بولسا ئۇ ئىمام بولالمايتى ... ، ئۆمەر﵁ سەكراتتا مۇنداق دېگەن : «ئالدىرماڭلار ، ئەگەر ماڭا بىرەر ئىش بولۇپ قالسا، بەنى جۇدئاننىڭ مەۋلا(ئازادگەردە)سى سۇھەيىب ئۈچ كۈن ناماز ئوقۇپ بەرسۇن ، ئاندىن ئۈچىنچى كۈنى نوپۇزلۇق كىشىلەرنى ۋە ئەسكەرلەرنىڭ ئەمىرلىرىنى يىغىڭلار، ئاندىن سىلەر (ئالتىڭلار) نىڭ بىرىڭلارنى ئەمىر قىلىڭلار ، كىمكى ، شۇرا(مەسلىھەت)سىز ئەمىر بولىدىكەن ئۇنىڭ كاللىسىنى ئېلىڭلار . » ، ئىبنى تەيمىيە يەنە مۇنداق دېگەن :«ئەگەر ، بىرەر كىشىگە بەيئەت قىلىنىپ ، بۇ بەيئەت ئارقىلىق قۇدرەت ، ۋە سۇلتانلىق ھاسىل بولسا بۇ كىشى ئىمام بولالايدۇ ، شۇنىڭ ئۈچۈن ئەھلى سۈننە ئىماملىرى : كىمنىڭ قۇدرىتى ۋە سۇلتانلىقى بولۇپ ، بۇ ئارقىلىق ۋىلايەتنىڭ مەقسىتىنى ئورۇنلىيالىسا ، ئۇنداقتا بۇ كىشى الله ئىتائەت قىلىشقا بۇيرۇغان ئۇلۇلئەمرى (ئىش ئىگىلىرى) بولالايدۇ ، چۈنكى ، ئىمامەت دىگەنلىك پادىشاھلىق ۋە سۇلتانلىق دىگەنلىك، پادىشاھ بىر كىشى ياكى ئىككى كىشى ياي تۆت كىشىنىڭ قوشۇلىشى بىلەن پادىشاھ بولالمايدۇ ، لېكىن بۇلارنىڭ قوشۇلۇشى ، ئۆزىدىن باشقىلارنىڭ قوشۇلۇشىنى تەقەززا قىلالىسا ئاندىن پادىشاھ بولالايدۇ[20] . ». ئىمام جۇۋەينى مۇنداق دېگەن :«زۆرۆرىيەت توپەيلى ، ئىمامنى ئاغدۇرىدىغان چاغدا شۇنداقلا ئىمام تىكلىگەندە شەۋكەتنى شەرت قىلىش ۋاجىپتۇر(غياث الأمم) .» شەيخ ساۋى مۇندا دىگەن :«بۇ سۆزلەر ئىچىدىكى كۈچلۈك مەزھەپ ، ئەبۇ يەئلا ، ئىبنى تەيمىيە ۋە ئۇ ئىككىسىگە ئەگەشكەنلەرنىڭ مەزھىپىدۇر ، ئۇ بولسىمۇ ،ئۆزلىرىنىڭ بەيئىتى مۇسۇلمانلارنىڭ جۇمھۇرىنىڭ مۇشۇ ئىمامەتكە رازى ئىكەنلىكىنى ئۇقتۇرىدىغان ئەھلۇلھەللى ۋەلئەقدىنىڭ جۇمھۇرى ئارقىلىق بۇ بەيئەتنىڭ چېگىلىشىدۇر ، بۇ (ئەھلۇلھەللى ۋەلئەقدى)لار شۇ ۋاقىتنىڭ ئۆزىدە ، ئىمامەتنىڭ مەقسەتلىرىنى پۈتتۈرەلەيدىغان بىردىن بىر شەۋكەت ۋە غەلبە(جەڭدە ئۈتتۈۋېلىش) ئىگىللىرىدۇر ، چۈنكى ، ئىجمانى شەرت قىلىشتا چەكتىن ئاشقان مۇشەققەت بار ،

[20]. ئىمامنىڭ بەيئىتىگە قوشۇلغۇچىلار ، قوشۇلمىغۇچىلار پېتىنالمىغىدەك دەرىجە كۈچ – قۇۋۋەتلىك بولىشى ۋە ئۇ كىشىگە ئىتائەت قىلىدىغانلىقىنى بىلدۈرگەن پۇقرالار ئۇ ئىمام (پادىشاھ) تەرەپتىن قوغدۇلالىشى شەرت (ئىمامەتنىڭ مەقستى) تۇر.

بىركىشىنىڭ بەيئىتىنى كۆپەيە قىلىشتا ئېغىر سەل قاراش بار .»   يۇقىرقىلارغا ئاساسەن ئىمام ۋە خەلىپىگە بولغان شەرئىي (قانۇنلۇق) بەيئەتنە ئىككى شەرت تولۇق تېپىلىشى ۋاجىبتۇر :
شەرت :قىلغان بەيئىتى مۇسۇلمانلارنىڭ جۇمهۇرىنىڭ مۇشۇ ئىمامەتكە رازى ئىكەنلىكىنى ئۇقتۇرىدىغان ئەھلۇلھەللى ۋەلئەقدىنىڭ جۇمهۇرىنىڭ قوشۇلۇشى ، چۈنكى بۇخارىنىڭ ھەدىسىدە ئۆمەر ﵁: «كىمكى ، (ئومومىي)مۇسۇلمانلارنىڭ شۇراسىسىز (مەسلىھەتسىز) يەنە بىر كىشىگە بەيئەت قىلىدىكەن ، ئۇنداقتا بەيئەت قىلىنغۇچى ۋە قىلغۇچى قەتلى قىلىنىش خەۋپىي بولغانلىقى ئۈچۈن ئەگىشىلمەيدۇ .» دېگەن ، ئۆمەر يەنە ئۆزى تەيىنلىگەن ئالتە كىشىگە قارىتىپ :« كىمكى ،(ئومۇمىي) مۇسۇلمانلارنىڭ شۇراسى(مەسلىھەت)سىز   ئەمىر بولىدىكەن ئۇنىڭ كاللىسىنى ئېلىڭلار » دېگەن ، بۇ ھەدىسنى ئىبنى سەئىد خۇددى ئىبنى ھەجەر فەتھۇلبارىنىڭ ئىككى يېرىدە زىكرى قىلغىنىدەك ، سەھىھ ئىسناد بىلەن نەقىل قىلغان ، ۋە مەئرۇر ئىبنى سۇۋەي ئۆمەر ﵁ دىن شۇ مەزمۇندا مۇنداق ھەدىس نەقىل قىلغان :«(ئومۇمىي)مۇسۇلنىملارنىڭ شۇراسىسىز ئەمىرلىككە چاقىرسا ، كاللىسىنى ئېلىڭلار !».
شەرت:ئۇ (بىرىنچى شەرتتىكى جۇمهۇر ئەھلۇلھەللى ۋەئەقدى)لارنىڭ ئىمامەت مەقسەتلىرىنىڭ پۈتىشىگە بىردىن بىر سەۋەپ بولىدىغان شەۋكەت ۋە غەلبە (جەڭدە ئۇتۇش)نىڭ ئەھلى بولۇشىدۇر .
<u>مۇشۇ بايانىدىن كېيىن شۇنداق دەيمىزكى ئەگەر (خىلافەت) ئېلاننى ئۇيلىنىدىغان بولساق ۋە ئۇنى ئىلگىركى ئىزاھاتلارغا توغۇرلايدىغان بولساق ، بۇ ئېلاننىڭ ئىمامەتنىڭ چىگىلىشىغا سەۋەب بولىدىغان ئىككى شەرتنىڭ ئىككىلىسىنى يوقاتقانلىقىنى كۆرىمىز :</u>

 بىر تەرەپتىن خىلافەت ئېلان قىلغۇچىلار ئۇممەت تەرەپتىن بولغان جۇمهۇر ئەھلۇلھەللى ۋەلئەقدىگە شۇرا قىلمىغان ، بەلكى ئۇلارغىلا ئەمەس ، ئەھلۇلھەللى ۋەلئەقتىگە تەۋە بولۇشقا ئەڭ ھەقلىق بولغان خۇراسان ، پاكىستان، يەمەن ، سومالى ، ئالجىرىيە (جەزائىر) ، كاۋكاز ، مالى ، تۇنىس ، سىناي يېرىم ئارىلى ، پەلەستىن ۋە ئۇندىن باشقا جايدىكى مۇجاھىدلاردىن ئىبارەت جىھاد ئەمىرلىرىدىن بولغان ئەھلۇلھەللى ۋەلئەقدىلەرگە ھەم مەسلىھەت سالمىغان ، شۇنى بىلىش لازىمكى ، ئۇممەت (يەنى مۇجاھىدلاردىن باشقا)تەرەپتىن بولغان ئەھلۇلھەللى ۋەلئەقدى دېگىنىمىزدە ، تاغۇتلارنىڭ ئۆلىمالىرى ، ياكى غەرىپنىڭ ھەرخىل تۈردىكى چوماقچىللىرى ۋە قۇيرۇقچىللىرى ۋەياكى شەھۋەت ۋە شۇبھات كىسەللىرى سەۋەبىدىن مەنھەجدىن بۇرۇلغانلارنى دىمەكچى ئەمەسمىز ، پەقەت بىزنىڭ دىمەكچى بولغىنىمىز، ئەھلى ئىلملەر ، ئەھلۇلھەللى ۋەلئەقدىدە تولۇق تېپىلىشى زورۇر دەپ زىكىر قىلغان سەھىھ ئەقىدە ، ئىلىم ، ئادالەت ، ئەقىل ،

تەجربە ، هكمەت ۋە ئۇنڭدىن باشقا بىر بۆلۈك سۈپەتلەرگە ئىگە كىشلەردىن ئىبارەت ، الله قا هەمدلەر بولسۇنكى ، بىز مۇسۇلمانلارنىڭ يۇرتلىرىنىڭ هېچ بىرسى ئۇلار (يەنى ئەهلۇلهەللى ۋەلئەقدىلەر) دىن خالى ئەمەس دەپ ئويلايمىز ، بولۇپمۇ ، بىز يۇقىردا زىكىر قىلغان جىهاد مەيدانلىرى تېخىمۇ شۇنداق ، بۇ مەيدانلاردا قانچىلىغان ئۆلىمالار ، ئەمىر(ئۆمرا)لەر ، ئۇستاز (مەشايىخ)لار ۋە قوماندانلار بار بولۇپ ، ئۇلاردا ئەقىدە، ئىلىم ،تەجربە ۋە شەۋكەت قاتارلىق سۈپەتلەر تېپىلىدۇ ، ئۇلار بار جايلاردا نەچچە ئون يىللار مابەينىدە ئۇممەتنى قوغداپ جىهاد قىلىۋاتقان نۇرغۇن مەشهۇر كىشلەر مەۋجۇت ، بىر قىسىم مەشهۇر ئەمەسلىرىمۇ بار ، ئۇلارنىڭ مەشهۇر بولماسلىقى ئۇلارنىڭ بۇ هوقوقنى كېمەيتەلمەيدۇ ، يۇقارقى كىشلەرنىڭ ئەهلۇلهەللى ۋەلئەقدى بولۇشقا ئەڭ هەقلىق ئىكەنلىكىگە ، هېچ بىر ئەقلى ۋە ئىنساۋى بار كىشىنىڭ شەك قىلىدىغانلىقىغا گۇمان قىلمايمەن .

يەنە بىر تەرەپتىن ، خىلافەت ئېلان قىلغۇچىلاردا مۇسۇلمانلارنى تولۇق همايە قىلغۇدەك ، ئىراق ۋە شامدىكى ئۆزى ئىگەللەۋاتقان جايلاردىن باشقا مۇسۇلمان زىمنلارنى باش ئەگدۇرۇپ خىلافەتنىڭ مەقسىتىنى هاسىل قىلغۇدەك قۇدرەت ۋە شەۋكەت يوق ، بۇ هالەت تېخىمۇ روشەن بولۇش ئۈچۈن ، شۇنداق دەيمىزكى ،دۆلەتنىڭ ئىراق ۋە شامدا ، ئۆزى كونتۇرۇل قىلىۋاتقان قىسىملاردىكى هاكىمىيتى ياكى تالىبانىنىڭ ئافغانىستاندىكى تاجاۋۇزقىلىنىشتىن ئىلگىركى هاكىمىيتىگە ئوخشاش ۋە هالبۇكى ، تالىبان ئۇ ۋاقىتتا دۆلەتنى تۇتۇپ تۇرىدىغان تۈۋرۈكلەر ۋە شۇ ۋاقىت تەقەززا قىلىۋاتقان هەر قايسى مىنىستىرلىقلار ۋە رىئال زىمىندىكى ناقىسلىق بولمىغان ، دۆلەتنىڭ ئۇل مۇئەسسەسەلىرى ، ئۆزى ئىشلىگەن خاس پۇلى ۋە سۇلتانلىقىنىڭ ئۇنڭدىن باشقا بارلىق شەرتلىرىگە ئىگە ئىدى ، ياكى ئۇلارنىڭ هاكىمىيتى تالىبانىنىڭ هازىرقى هالىتىگە ئوخشاشتۇر ، چۈنكى تالىبانىنىڭ هازىر ئافغانىستانىنىڭ كۆپ قىسىم رايۇنلىرىغا ئىگىدارچىلىق قىلىۋاتقانلىقى مەشهۇر ، شۇنڭدە پاكىستان تالىبان هەركىتىمۇ ۋەزىرىستانىنىڭ كۆپ قىسىم رايۇنلىرىغا ئىگە بولۇپ ، هەتتا 2008 – يىلدا پايتەختكە يېتىپ بېرىشقا ئاز قالغان ئىدى ، يەنە ، سومالى ياشلار هەركىتى (هەركەت شاباب) هاكىمىيتى ، يەمەندىكى ئەنسار شەرىئەتنىڭ بەرابىن ۋە شەبۋەنى كونتۇرۇل قىلغان چاغدىكى هاكىمىيتى ۋە مالىنى كونتۇرۇل قىلغان ئەنسار دىن هاكىمىيتىمۇ يۇقىرقىلارغا ئوخشاش ، <u>شۇڭا بۇ جامائەتلەرنىڭ هېچ قايىسىسىنىڭ ئۆزىدىن باشقا مۇسۇلمانلارغا شۇرا قىلماستىن خىلافەت ئېلان قىلىش هەققى يوق ، چۈنكى ئۇ ، بۇ ئېلانى بىلەن ئىككىلى شەرتنى يوقاتقان بولىدۇ ، بىرىنجىسى ، ئىمامەتنىڭ ئومۇمى مۇسۇلمانلارنىڭ شۇراسى بىلەن چىگىلىشى . ئىككىنجىسى ، ئۇلارنىڭ ئۆزى كونتۇرۇل قىلغان جايدىن باشقا يەرگە شەۋكىتى يوقتۇر ،بىز</u>

هازىرغىچە ، دۆلەت جامائەتدە ئۆز كونترۇللۇقىدىكى رايونلارغا نىسبەتەن ، دۆلەت قۇرۇشنىڭ شەرتلىرى تېپىلدى دەپ قارىمىدۇق .

بۇ ھالەت تېخىمۇ ئېنىق بولۇش ئۈچۈن ، باشتا بىزگە قويۇلغان سۇئالنى جاۋابىنى قايتا ئويلىنىپ باقايلى :

شۇنداق دىيەلەيمىزكى : بۇ سۇئالنىڭ جاۋابى ئەھلى سۈننەت زىكىر قىلغان يوللارنىڭ ھېچ بىرىنىڭ سىرتىدا ئەمەس ، ئۇ يوللار بولسىمۇ ئىختىيارلاش ياكى ئىستىخلاف (ئۆز ئورنىغا خەلىفە تەيىنلەش) ۋە ياكى ناشەرئيي (قانۇنسىز) يوللاردىن ئىبارەت ، لېكىن ناشەرئيي يول زۆرۈرىيەت ئۈچۈن ئېتىبارغا ئېلىنىدۇ ئەمما ئۇنىڭ دۇرۇس ئەمەسلىكى (ھاراملىقى) دائىمدۇر[21] . ئۇ بولسىمۇ ، قەھىر (زورلۇق) ۋە غەلىبە (جەڭدە ئۇتۇۋېلىش) يولىدۇر .
ئەگەر خىلافەت ئىختىيارلاش يولى بىلەن چىڭىلدى دىيىلسە ، ئىلگىرى زىكىر قىلغان دەلىللەرگە ئاساسەن بۇ توغرا ئەمەس دەيمىز ، دۆلەت(تەشكىلاتى)ئۆزى ھېچ كىمگە شۇرا قىلمىغانلىقىنى ۋە خەلىفىنى ئىختىيارلىغان كىشىلەرنىڭ دۆلەت تەشكىلاتى شۇراسىنىڭ ئۆزى ئىكەنلىكىنى بۇرۇندىن دەپ كېلىۋاتىدۇ ، شۇنداقلا شەيخ ئەبۇبەكرى باغدادى ئۆزشۇرا مەجلىسىدە تەيىنلىگەن ئەزالار ، ئۇنى مۇسۇلمانلارغا خەلىفە قىلىپ تەيىنلىگەن شۇرا ئەزالىرىنىڭ ئۆزى شۇدۇر !

ئەگەر خىلافەت ، شەيخ ئەبۇ ئۆمەر (باغدادى) رحمە اللە نىڭ ئەبۇ بەكرى (باغدادى) نى ئىستىخلاف قىلىش (ئۆز ئورنىغا خەلىفە قىلىپ تەيىنلەش) يولى بىلەن چىڭىلدى دىيىلسە ، بىز دەيمىزكى ، بىرىنچىدىن : دۆلەت تەشكىلاتى ئۆزىمۇ ھېچقاچان شەيخ ئەبۇ ئۆمەر رحمە اللە نى خەلىفە دەپ داۋا قىلىپ باقمىدى ، ئەگەر شۇنداق داۋا قىلدى دىيىلگەندىمۇ بىز ئىلگىركى مۇنازىرلەردە ئېيتقىنىمىزدەك ، (بۇنداق دەۋا قىلىش ئەمەلىيەتتە يۈز بەرگىنى يوق) ئۇلار بۇ داۋاسىدا يېڭىلگۈچىدۇر ، بەلكى ، ئەگەر ئۇ ئەبۇ ئۆمەر ھەقىقەتەن خەلىفە ئىدى ، ۋە ئىستىخلاف قىلدى دېگەن تەغدىردىمۇ ، ئىستىخلافنىڭ شەرتى ئەھلۇلھەللى ۋەلئەقدىنىڭ قوشۇلىشىدۇر ،بۇنىڭ دەلىلى ، ئەبۇ بەكرى سىددىق ﵁ ئۆمەر﵁نى ئىستىخلاف قىلغان ۋاقتىدا ساھابىلەرگە شۇرا قىلغان ، ئۇلار ئۆزلىرى دەسلەپتىلا ، ئەبۇبەكرى﵁دىن ئىستىخلاف قىلىپ بېرىشىنى تەلەپ قىلغان ئىدى ،

[21].يەنى خەلىفە ناشەرئيي بولغان (زورلۇق) يولى بىلەن خەلىفە بولىۋالسا ، ئۇ دائىم گۇناھكار، زالىم بولىۋېرىدۇ ، لېكىن پۇقرالار قارشى چىقىشقا كۈچى يەتمىگەنلىك سەۋەبىدىن ، بىھۇدە قان تۆكۈلۈشتىن ساقلىنىش ئۈچۈن ئۇلارغا قارشى چىقماستىن اللە غا ئاسي بولمايدىغان ئىشلاردا ئىتائەت قىلىش ، زاكات تاپشۇرۇش ۋە ئۇنىڭدىن باشقا ھۆكىمەتكە مۇناسىۋەتلىك ھەقلەرنى ئادا قىلىدۇ . بۇ زورلۇق بىلەن خەلىفە بولىۋېلىش گۇناھىدىن باشقا ، خاۋارىجلىق ... دېگەندەك بىدئەتلەرگە ئىگە بولمىغان كىشىگە قارىتىلغاندۇر .

شۇنىڭ ئۈچۈن ئىبنى تەيمىيەنىڭ :« شۇنىڭدەك ئۆمەرﷺ غا ئەبۇ بەكرى ﷺ ئەھدى قىلغاندا ، ساھابىلەر پەقەت ئۇنىڭغا بەيئەت قىلغان ۋە ئىتائەت قىلغان چاغدىلا ئىمام بولالىدى ، ئەگەر ئۇلار ئەبۇبەكرىﷺنىڭ ئەھدىسىنى ئىجرا قىلمىغان ۋە ئۆمەر ﷺگە بەيئەت قىلمىغان بولسا ، ئۇ(ئۆمەر) ئىمام بولالمايتتى . » دىگەنلىكنى ياخشى ئويلىنىڭ ! ھەقىقەتەن ئەبۇ ئۆمەر تقبله الله ئىراقتا دۆلەت تەشكىلاتى ئىگەللىگەن يەرلەرگە ئەمىر بولغاندا ، ئۇنىڭ مىسالى سومالىدىكى ئەبۇزۇبەيىر ، ئافغانىستاندىكى موللامۇھەممەد ئۆمەر ۋە ئۇنىڭدىن باشقا ئۆز رايۇنلىرىنى كونتۇرۇل قىلىپ تۇرغان ئەمىرلەرگە ئوخشاش . دىققەتكە سازاۋەر بىر ئىش شۇكى ،شەيخ ئوسامە ۋەشەيخ ئەيمەنگە ئوخشاش جىھاد شەيخلىرى (ئۇستازلىرى) نىڭ شەيخ ئەبۇ ئۆمەر رحمه الله نى ئېتراپ قىلىشى ئۇنىڭ ئىراقنىڭ خەلىفىسى بولىشى ئەمەس بەلكى پەقەت ئەمىرى بولىشىغىلا قارىتىلغان ،ئازراقلا ئويلانغان كىشى بۇنى بىلەلەيدۇ ، ئۇنى ئەمىرۇل مۇئمىنىن(مۇئمىنىلەرنىڭ ئەمىرى) دەپ ئاتاشتىن خەلىفەتۇل مۇسلىمىن (مۇسۇلمانلارنىڭ خەلىپىسى) دەپ بېكىتىش مەقسەت قىلىنمىغان ، شۇنداقلا موللا مۇھەممەد حفظه الله مۇ ئۇ ئەبۇ ئۆمەردىن ئىلگىرى ئەمىرۇل مۇئمىنىن دەپ ئاتىلاتتى ، شۇنداق تۇرۇقلۇق ئۇ خەلىفە ئەمەس ئىدى ۋە بۇنى دەۋامۇ قىلمىغان ئىدى ، ئەمىرۇل مۇئمىنىن دىگەن سۆز بۇ ئىككىسىگە ئىشلىتىلگەن نام ئىدى ، دائىم ئىتىبارغا ئېلىنىدىغىنى شەكىل ئاتالغۇ لەۋىز ئەمەس، بەلكى ، (شۇ لەۋزىلەر ئۆز ئىچىگە ئالغان)ھەقىقەت ۋە مەنالاردۇر ،

ئەگەر خىلافەت ، غەلبە ۋە قەھىر يولىدىن ئىبارەت ناشەرئىي بولغان ئۈچىنجى يول بىلەن چىگىلدى دىيىلسە بۇ توغرا بولمايلا قالماستىن بەلكى يۈز بەرگىنىمۇ يوق ، ئىلگىركى سۆزلەر دەلىل بولغىنىدەك ، ھەرقانداق بىر ئەقلى بار كىشى شۇنى جەزمەن بىلىدۇكى ، ئەبۇ بەكرى باغدادىدا ، نە خۇراسان ، نە سومالى ۋە ئۇندىن باشقا ھېچ بىر مۇسۇلمان يۇتلىرىغا غەلبە (يەنى جەڭدە ئۇتۇشلىش) يوقتۇر ،شۇنداقلا ، بۇ يۇرتىنكى ئەمىرلىرلەرنىڭ ئىراق ۋە شامدا ، دۆلەت تەشكىلاتى كونتۇرۇل قىلغان جايلارغا نىسبەتەن ، ئەبۇ زۇبەيىرنىڭ سومالىغا ، تالىبان ئەمىرىنىڭ خۇراسانغا ۋە باشقا ئەمىرلەرنىڭ ئۆز جايىغا نىسبەتەن غەلبە ۋە قەھرىسى بار دەرىجىدە غەلبە ۋە قەھىر يوقتۇر ، شۇنى بىلىش كېرەككى ، بىز مەسىلىنى شەرئىي نۇقتىدىن ئىزاھلاش سىياقىدا بۇ سۆزنى تىلغا ئېلىۋاتىمىز ، لېكىن بىز، ئۇلارنىڭ بىردىن بىر غېمى پادىشاھلىق ۋە ۋىلايەت بولۇپ قېلىشىدىن يىراق دەپ ھۆرمەتلەيمىز ،شۇنداقلا ھۆرمەتلەپلا قالماستىن ، ئۇلار گەرچە ئۆتكۈزگەن بىر بۆلۈك خاتالىقلىرى بولسىمۇ ، ئۇلارنى الله نىڭ دىنىغا ياردەم قىلدىغانلار ، الله نىڭ كەلىمىسىنى ئالى قىلدىغانلار دەپ ھىساپلايمىز .(الله ئۆزى ئۇلاردىن ھىساپ ئالغۇچىدۇر)، دەل مۇشۇ يەردە ،ئەبۇ

بەكرى باغدادىنىڭ پۈتۈن مۇسۇلمانلارنىڭ خەلىپىسى دىگەن مەقامغا ئېرىشتۈرەلەيدىغان غەلبە ۋە قەھرىنىڭ مەۋجۇد ئەمەسلىكى ئېنىقلاندى .

شۇنىڭدەك ، بىز بۇ يەردە مۇنداق سوراپ باقايلى ، ئۆزىنى خەلىفە دەپ ئېلان قىلغان كىشى (ئەبۇ بەكرى باغدادى) نىڭ زىمىنىنىڭ ھەرقايسى جايلىرىدىكى ، ئۆزىنى ئۆلارغا ئەمىر ۋە ئىمام قىلىپ تەيىنلىگەن ئەر-ئايال مۇسۇلمانلاردىن نەچچە مىڭلىغاننى ئازاد قىلىش ئۈچۈن ، قوشۇنلارنى ماڭدۇرۇشقا قۇدرىتى يېتەمدۇ ؟ مەيلى بۇلار مۇرتەد ھۆكىمەتنىڭ قەپىزىدە ياتقان بولسۇن ياكى روسيە ، خىتاي ، ئامرىكا ۋە باشقىغا ئوخشاش كۇفىر مىللەتلەرنىڭ قەپىزىدە ياتقان بولسۇن ، بەرىبىر ئوخشاش ، ئۇ پەلەستىندە ھويلىسى ئۆرۈلۈپ چۈشكەن شەيخكە ياكى مورتانىيەدە ملى بۇلانغان مۇسۇلماننىڭ ملىنى قايتۇرۇپ بېرىشكە ياردەم قىلالامدۇ ؟ مۇسۇلمانلار ئۆز رايۇنلىرىدا مۇھتاج بولىۋاتقان ئەمىنلىك ، ئاشلىق ئىمپورت قىلىش ۋە يوللارنى ياساش دىگەن ئېھتىياجلارنى قاندۇرالامدۇ ؟ دىگەن سۆزلەرنىغۇ قىلماي تۇرايلى ، چۈنكى ئۆمەر ئىبنى خەتتاب ئۆزى مەدىنىدە تۇرۇپ « الله بىلەن قەسسەمكى، ئەگەر ئىراق زىمنىدا بىر خېچىر تېيىلىپ كەتسە ، الله نىڭ ئالدىدا ، نىمە ئۈچۈن ئۇ خېچىرغا يولنى ياساپ بەرمىكەنلىگىم ھەققىدە سوراق قىلىنىمەن!؟ »

ئاخىردا ... ئۇلۇغ الله دىن ئۆز كەرىمى ۋە فەزلى بىلەن جىمى مۇسۇلمانلارنىڭ كەلىمىسىنى تەۋھىد كەلىمىسىگە جەملەپ بېرىشىنى ، مۇجاھىدلارنى ئۆز نەپسىنىڭ يامانلىقىدىن ۋە شەيتاننىڭ رەزىل سۇيىقەستىدىن ساقلىشىنى ھەمدە ئىسلام ئۈممىتىگە ئۆزلىرىنىڭ الله نىڭ كىتابى ۋە پەيغەمبىرىنىڭ سۈننىتى بىلەن ھۆكۈم قىلغۇچى توغرا خىلافىتىنى قايتۇرۇپ بېرىشىنى سورايمەن ...

بارلىق ھەمدۇسانالار ئالەملەرنىڭ رەببى الله قا بولسۇن ،،،